

Kaitiaki Tiaki

Te Tonutanga o te Matauranga

Whakaaro, Akohia, Whakaakohia, Haere!

Nga whakaaro

Nga whakaaro ko te timatanga o te heke mai. Ma nga whakaaro ka taea te whai i nga huringa kunenga. Ko nga whakaaro te mea tino whai hua o nga mahi katoa o te mana hinengaro. Ko nga whakaaro he wahanga o Learn and Teach and are preserved through, Knowledge continuity (whakahaere mo te wa roa).

Kaua e waiho nga whakaaro kia warewarehia, kia ngaro ranei. Tuhia ki raro. Rokiroki, kōmaka, konae me te tiro tiro ano. Ia ra he maha nga whakaaro ka whakaarohia ka warewarehia, ka ngaro ranei. Ko te take kaore i tiakina, i tuhia, i tuhia ranei. Kua ngaro nga mea pai!

Kare e pono te mahara ki te pupuri me te poipoi i nga whakaaro hou. Mauria he pukatuhi (kaiwhakamahere) he taputapu tuhi ranei me koe. I te wa e tupu ana te whakaaro, tiakina. Tukuna o whakaaro ia wiki.

Arotakehia o whakaaro. I a koe e arotake ana i o whakaaro (ia 4 wiki he pai). Ko etahi kare he uara me te kore e pai ki te whakairi. Makahia. Ka whai hua etahi whakaaro i naiane, a muri ake ranei. Kia mau ki enei, tuhia: **Hoheranei I muri mai**. Whai muri i te arotake, tangohia te kōnae 'Active'.

Whiriwhiria he whakaaro! Inaiane kia tipu tenei whakaaro. Whakaarohia. Herea te whakaaro ki nga whakaaro e pa ana. Rangahau, ipurangi, purongo, whare pukapuka, ... ngana ki te kimi i tetahi mea rite, hototahi ranei ki tenei whakaaro. Tūhuria ngā koki katoa, ngā tūponotanga... Ina whakaaro koe kua reri to whakaaro ki te tono. Me pena! Ngana ki te tiki urupare kia pai ai te aro o te whakaaro.

Ko nga whakaaro tohu a meake nei ma te, 'Te haere tonu o te matauranga'. Me whakarite kia mau tonu te matauranga ma te whakahou i nga konae whakaaro. I roto i to, 'Will' (tuku atu) whakahuahia te wahi e kitea ai.

Ka whakamahia nga tikanga whakaaro e te kaitiaki kaitiaki, takitahi, komiti, roopu mahi, ... Whakamahia he Mahere CG (N-I-m).

Ako me te Whakaako

1st Ako, ka marama, timata ki te whakaako. I roto i te maatauranga kore utu ka ako nga akonga tere ki te ako puhoi. I te mahi ka whakangungu te kaimahi mohio i nga tangata hou. I te kainga, ka ako nga koroua i nga tamariki, nga mokopuna. Ka ako nga matua i nga tamariki.

Haere atu

Ma te haere tonu o te matauranga ka whai matauranga te tangata (taonga hinengaro) matekore. Ko ia tangata mai i te 14 tau ka pupuri i nga rekoata mo o raatau oranga (he pai, he pouri hoki). Te hopu, te tiaki me te poipoi a te whanau i o ratou taonga hinengaro (IP). Katahi ka tuku atu ki nga whakatipuranga e whai ake nei.

Ka hopuhia, ka tiakina, ka whakamahia ano e nga whakahaere a ratou kaimahi, 'I-P'. Ka whakamahia e te hapori o ratou tangata whenua, 'I-P' mo te pai o te katoa. Ka tiakina e te Kawanatanga Porowini nga Puranga.

Ko te taonga hinengaro, ko te matauranga wheako ora o te tangata ka tiakina kia kore e mate. Ko te huarahi haere tonu o te matauranga e tautuhi ana i te matauranga whakahirahira me te whakarato tikanga mo te hopu, te whakamahi, te whakawhiti i taua matauranga. Me wehe nga wheako o te ao i waenga i te mahi me te tangata.

Ka wehe te kaimahi i te mahi, he nui te 'IP (Te Mana Hinengaro)' kei te morearea. Hei aukati i tenei rerenga roro he mea nui kia tiakina te 'I-P' o te kaimahi. He mea nui ki te hopu, ki te pupuri i enei matauranga i mua i te wehenga atu o te kaimahi. Ko te hopu i te tikanga ororongo (korero korero), ataata (e whakaatu ana), whakamarumaruru (mahi taha).

Tuhipoka! Katoa 'I-P' (arumoni, tūmataiti) no te 'Hire' (hapori). Ko te kereme 'Mana Mana', ko te tahae te mana patent i te hapori, he hara **MSR6**.

Whānau knowledge sharing comes through tamariki and mokopuna. Ko te tiritiri he waha, he ororongo (korero korero), ataata (e whakaatu ana), whakamarumaruru (ringa ki runga). Te tohatoha matauranga a te whanau (tuku atu) he taonga tuku iho a te whanau (mohiotanga matekore)!

SmeC (Matatini matauranga hauora Shire) **62 tautawhito** Ka whakaako ia: Ka tukuna e ia nga wheako o te ao ki nga reanga e whai ake nei (kua utua 3 x wmw) i **Kareti whanau**.

PHeC (Matatini matauranga Hohipera Porowini) **62 tautawhito** Ka whakaako ia: Ka tukuna e ia nga wheako o te ao ki nga reanga e whai ake nei (kua utua 3xwmw) i **Kareti Pikitia**.

Ko nga whakaaro, ko te matauranga, ka mohio tatou! Ko nga taonga tuku iho, ko nga tikanga tuku iho ka mate tatou!

Hei whakakororia 1 te Atua me te pai o te tangata